

ФРАНЦЫСК СКАРЫНА Ў АНГЛАМОЎНЫХ ДАСЛЕДАВАННЯХ

У эпохі Сярэднявечча і Рэнесансу міжнароднай мовай адукацыі і навукі была лацінская. Сёння на такую ролю прэтэндуе англійская мова, якая займае надзвычай важнае месца ў працэсах навуковай камунікацыі і прэзентацыі культур на міжнароднай арэне. Таму становіцца важным ведаць, як англамоўныя публікацыі асвятляюць беларускую літаратуру. З гэтай пазіцыі будуць разгледжаны англамоўныя даследаванні пра жыццё і дзейнасць знакавай для беларускай культуры асобы – Францыска Скарыны.

Прааналізуем, якім чынам Францыск Скарына прадстаўлены ў англамоўнай інтэрнет-прасторы, бо пры сённяшнім хуткім развіцці інфармацыйных тэхналогій цяжка ігнараваць іх уплыў на грамадства. Пошукавыя машыны інтэрнета пры запытах “Skaryna” і “Skorina” (транскрыпцыі з беларускай і рускай моў) выдаюць пэўную колькасць спасылак на інтэрнет-рэсурсы, якія маюць дачыненне да асобы беларускага першадрукара. Адназначым дзве найбольш адметныя, на наш погляд, англамоўныя інтэрнет-крыніцы пра Ф. Скарыну. Найперш, невялікі па аб’ёме артыкул “Francysk Skaryna” ў Вікіпедыі (Wikipedia), вольнай энцыклапедыі [7]. Нягледзячы на спрэчную аб’ектыўнасць дадзенага інтэрнет-рэсурса, трэба прызнаць, што ён часта становіцца крыніцай інфармацыі, асабліва на этапах першаснага азнаямлення з пэўнай тэмай. Другой крыніцай з’яўляецца артыкул дырэктара Беларускай бібліятэкі імя Францыска Скарыны ў Лондане Аляксандра Надсана (Alexander Nadson) “Francis Skaryna, the first Belarusian printer and Bible scholar” (“Францыск Скарына, беларускі першадрукар і даследчык Бібліі”) [11], у якім аўтар дае біяграфічныя звесткі і характарыстыку спадчыне першадрукара, улічваючы даследаванні беларускіх і замежных навукоўцаў. Пасля артыкула змешчаны спіс выбраных англамоўных прац пра Ф.Скарыне. У дадзеным спісе сярод іншага адзначаны каталог “Cyrillic Books printed before 1701 in British and Irish Collections” (“Кірылічныя кнігі, надрукаваныя да 1701 года, у брытанскіх і ірландскіх калекцыях”) [5], у якой

апісаны выданні Ф. Скарыны, што захоўваюцца ў Лонданскіх і Кембрыджскіх бібліятэках; кароткі агляд работ першадрукара і лінгвістычны аналіз першай главы кнігі Быццё, змешчаныя ў выданні “Henderson E. Biblical Researches and Travels in Russia” (“Хэндэрсан Е. Біблейскія даследаванні і падарожжы ў Расіі”) [8]; звесткі пра Ф. Скарыну ў “A.B. McMillin. A History of Byelorussian Literature” (“А.В. Макмілін. Гісторыя беларускай літаратуры”) [9] і артыкул “A. Nadson. Religious Trends and Books in the Sixteenth-Century Belarus” (А. Надсан. Рэлігійныя тэндэнцыі і кнігі ў Беларусі XVI стагоддзя) [12].

Сярод папяровых выданняў крыніцай англамоўных публікацый пра жыццё і творчасць Ф. Скарыны з’яўляецца “The Journal of Byelorussian Studies” (“Часопіс беларускіх даследаванняў”), які выходзіць з 1965 года ў Лондане і змяшчае артыкулы па беларускай літаратуры, лінгвістыцы, мастацтву і гісторыі. Ф. Скарыне прысвечаны наступныя англамоўныя артыкулы: “G. Pichura. The Engravings of Francis Skaryna in the Biblija Ruska (1967)” (“Г. Пічурэ. Гравюры Францыска Скарыны ў “Бібліі Рускай”), “J. Sadouski. Skaryna's Stay in Denmark (1969)” (Дж. Садоўскі. Жыццё Скарыны ў Даніі), “A. Nadson. Skaryna's Prayer Book (1972)” (А. Надсан. Малітоўная кніга Скарыны), “J. Dingley. Some Recent Soviet Publications on Francis Skaryna (1980)” (“Дж. Дзінлі. Некаторыя савецкія публікацыі пра Францыска Скарыну), “A.B. McMillin. Francis Skaryna's Biblical Prefaces and Their Place in Early Byelorussian Literature (1988)” (“А.В. Макмілін. Прадмовы Францыска Скарыны да кніг Бібліі і іх месца ў ранняй беларускай літаратуры”), “H. Rothe. Sounds and Words: Reflections on Reading Skaryna (1988)” (“Х. Рот. Гукі і словы: развагі над чытаннем Скарыны”).

Артыкул “The Engravings of Francis Skaryna in the Biblija Ruska” даследчык G. Pichura пачынае з біяграфічных звестак пра Ф. Скарыну, потым, абапіраючыся на працы П.У. Уладзімірава, М.М. Шчакаціхіна і іншых, вызначае крыніцы, якія паўплывалі на гравюры першадрукара, і разглядае самі гравюры [14].

J. Sadowski даводзіць, што Ф. Скарына быў сакратаром караля Даніі ў артыкуле “Skaryna's Stay in Denmark” [16]. Але і сёння гэта сцверджанне застаецца спрэчным.

У артыкуле “Skaryna's Prayer Book” А. Nadson даволі падрабязна апісаў капенгагенскі экзэмпляр “Малой падарожнай кніжкі”, у якім захавалася да той пары невядомая “Пасхалія” [13].

У даследаванні “Some Recent Soviet Publications on Francis Skaryna” даследчык J. Dingley робіць крытычны агляд апублікаванай незадоўга да 1980 г. і ў 1980 г. ўключна літаратуры, прысвечанай беларускаму першадрукару [6].

А.В. McMillin у артыкуле “Francis Skaryna's Biblical Prefaces and their Place in Early Byelorussian Literature” з улікам прац В.А. Чамярыцкага, В.А. Каваленкі, А.Ф. Коршунава і іншых разглядае тэмагьку і стылістыку прадмоў Ф. Скарыны, называе вершы першадрукара [10].

У артыкуле “Sounds and Words: Reflections on Reading Skaryna” Н. Rothe разважае над фанетычнымі і лексічнымі асаблівасцямі выданняў Ф. Скарыны [15].

У змесце часопіса “Запісы Беларускага інстытуту навукі і мастацтва” за 50 гадоў, які выходзіў у Нью-Ёрку і Мюнхене [2], сустракаюцца дзве англамоўныя публікацыі пра Ф. Скарыну: “J. Sadowski. Studies on Doctor Francis Skaryna Skaryna in the West since World War II (1983)” (“Дж. Садоўскі. Даследаванні аб доктары Францыску Скарыне на Захадзе пасля Другой сусветнай вайны”) [18] і “V. Sielviasiuk. The Portrait of Francis Skaryna (1994)” (“В. Сельвясюк. Партрэт Францыска Скарыны”) [17]. Беларускі даследчык У.У. Агіевіч выказвае думку, што “факталогія Скарыніяны і аналіз яе ў пасляваенны час належыць пераважна вучоным беларускай дыяспары”, а праблема падагуліў Дж. Садоўскі ў вышэйназваным артыкуле “Studies on Doctor Francis Skaryna in the West since World War II” [1, с. 33-34].

Неадназначна ацэньваецца рознымі даследчыкамі прысвечаная Ф. Скарыне кніга “V. Tumash. Five Centuries of Scoriniana XVI–XX (1989)” (“В. Тумаш. Пяць стагоддзяў Скарыніяны XVI–XX”) [3, с. 68; 11].

Паводле рашэння ЮНЕСКА і ў межах праекта “Славянскія культуры” гэтай арганізацыі ў 1990 годзе сусветная грамадскасць адзначала 500-годдзе Ф. Скарыны. Згодна з праектам у серыі “Выдатныя дзеячы славянскай культуры” ў 1979 годзе на французскай, а ў 1980 годзе на англійскай мове была выдадзена кніга “Францыск Скарына” [4]. У гэтым знакавым выданні прадстаўлены выдатны дзеяч славянскай культуры 16 стагоддзя.

Такім чынам, англамоўныя даследаванні аб жыцці і дзейнасці Ф. Скарыны прадстаўлены і тэматычнымі артыкуламі, якія закранаюць асобныя пытанні скарыніны, і абагульняльнымі, якія даюць характарыстыку Ф. Скарыне ў цэлым, а таксама асобнымі выданнямі. Разам з тым, у англамоўных публікацыях пра першадрукара прасочваецца пэўны ўплыў беларускага і рускага скарыназнаўства. Адметна і тое, што ў межах праекта ЮНЕСКА была выдадзена прысвечаная дзейнасці першадрукара кніга, якую падрыхтавалі беларускія вучоныя.

Літаратура

1. Агіевіч, У.У. Імя і справа Скарыны: У чыхіх руках спадчына. – Мінск, 2002. – 319 с.
2. Зьмест “Запісаў” за 50 гадоў (1952–2001) // Запісы БІНІМ. – № 26. – New York, 2003. [Электронны рэсурс] – рэжым доступу: <http://kamunikat.fontel.net/www/czasopisy/binim/26/index.htm>. – дата доступу: 19.04.2011.
3. Немировский, Е. Л. Франциск Скорина: Жизнь и деятельность белорусского просветителя. – Мінск, 1990. – 597 с.
4. Cemerickii, V., Gllencenko, G., Smatov, V. Francisk Skorina. – Paris, 1980. – 78 p.
5. Cleminson, R. et al. Cyrillic Books printed before 1701 in British and Irish Collections. A Union Catalogue. – London, 2000. – P. 3-8.
6. Dingley, J. Some Recent Soviet Publications on Francisk Skaryna. A review article // The Journal of Byelorussian Studies. – Vol. IV. – №3-4. – London, 1980. – P. 148-154.
7. Francysk Skaryna // Wikipedia [Электронны рэсурс] – рэжым доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Francysk_Skaryna. – дата доступу: 19.04.2011.
8. Henderson, E. Biblical Researches and Travels in Russia. – London, 1826. – P. 103-110.
9. McMillin, A.B. A History of Byelorussian Literature. – Giessen, 1977. – P. 40-52.

10. McMillin, A.B. Francis Skaryna's Biblical Prefaces and Their Place in Early Byelorussian Literature // The Journal of Byelorussian Studies. – Vol. VI. – №1. – London, 1988. – P. 111.
11. Nadson A. Francis Skaryna, the first Belarusian printer and Bible scholar // [Электронны рэсурс] – рэжым доступу: http://pravapis.org/art_skaryna1.asp. – дата доступу: 19.04.2011.
12. Nadson, A. Religious Trends and Books in the Sixteenth-Century Belarus // Solanus. – Vol. VIII (New Series). – London, 1994. – P. 33-52.
13. Nadson, A. Skaryna's Prayer Book // The Journal of Byelorussian Studies. – Vol.II. – №1. – London, 1972. – P.339-350.
14. Pichura, G. The Engravings of Francis Skaryna in his Biblija Ruska (1517-1519) // The Journal of Byelorussian Studies. – Vol. I. – №3. – London, 1967. – P. 147-167.
15. Rothe, H. Sounds and Words: Reflections on Reading Skaryna // The Journal of Byelorussian Studies. – Vol. VI. – №1. – London, 1988. – P. 20-28.
16. Sadowski, J. Skaryna's Stay in Denmark // The Journal of Byelorussian Studies. –Vol. II. – №1. – London, 1969. – P. 25-28.
17. Sadowski, J. Studies on Doctor Francis Skaryna Skaryna in the West since Word War II // Записы БІНіМ. – № 17. – New York, 1983. – С. 31-34.
18. Sielviasiuk, V. The Portrait of Francis Skaryna // Записы БІНіМ. – № 21. – New York, 1994. – С. 25—51.
19. Tumash, V. Five Centuries of Scoriniana XVI-XX. – New York, 1989. – 284 p.

Ал-Гарзи Хайдер Хади Мохаммед

PYGMALION AS A NEW DRAMA

"Pygmalion" by Shaw is one of the most striking works of "new drama" Among the works that were written in the prewar period, and one of the most popular shows was the comedy play "Pygmalion" (1912). Its title recalls the ancient myth, according to which the sculptor Pygmalion sculptured the statue of Galatea, and then fell in love with her, so he prayed for the goddess of love Aphrodite to give life to the statue. Shaw makes his own, modern version of the ancient myth. Professor of phonetics, Higgins makes an agreement with Colonel Pickering that in a few months he will be able to train a street vendor with flowers right speech and make sure that